

POSUDEK VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

AUTOR PRÁCE: Jan Tomáš

NÁZEV PRÁCE: Násilí a agresivita člověka z pohledu evoluce

OBOR STUDIA: Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

AUTOR POSUDKU: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

SHRNUTÍ A HODNOCENÍ OBSAHOVÉ STRÁNKY PRÁCE

Autor bakalářské práce se rozhodl pro téma, které se nachází na pomezí jím studovaných oborů (jde o biologii a společenské vědy). Tato promyšlená volba mu umožnila souběžně využít a samozřejmě ještě dále rozvinout dosud získané znalosti. Konkrétní vybraná výzkumná otázka – jsou lidé od přírody agresivní? – je trvale aktuálním evergreenem debat nejen na různých akademických seminářích, ale je atraktivní a zajímavá i pro širší veřejnost. Volba tématu, zohledňující oblasti autorova studijního zájmu, dává smysl a je zcela relevantní pro bakalářskou práci.

Zároveň jde o téma, které je i přes jednoduchou a přímočaře znějící otázku mimořádně komplexní a v rámci rozsahu bakalářské práce jej pochopitelně nelze definitivně „vyřešit“. Toho si je naštěstí autor vědom a nepokouší se dát jednu jasnou odpověď na rovině ANO/NE. Jeho cíl je subtilnější a realističtější: jde mu o to, *proniknout do problematiky a zmapovat odbornou diskusi, která se týká agresivity člověka jakožto živočišného druhu a představit postoje jednotlivých názorových táborů debaty* (parafráze, s. 9).

Aby se dokázal vyjádřit k otázce, jestli jsou lidé agresivní „od přírody“, volí dva způsoby, které mu mají poskytnout náhled na „lidskou přirozenost“. Za 1) se snaží studovat chování nejbližšího biologického příbuzného člověka – šimpanze (s. 11-21) a 2) se snaží studovat chování současných lidských societ sběračů a lovců, žijících mimo kontakt s civilizací na úrovni před mladší dobou kamennou, tj. bez výdobytků tzv. neolitické či zemědělské revoluce (s. 22-40).

Takový metodologický přístup má samozřejmě své odpůrce a ne každý bude souhlasit s tím, že např. studium šimpanzů může přinést hodnotné poznatky pro pochopení komplexního lidského chování. Autor si toho je sám vědom a rozhodně nepostupuje při obhajobě tohoto přístupu nijak dogmaticky a fanaticky, naopak pro způsob práce, který si původně vybral, sám hledá

protiargumenty a to tak aktivně, že nakonec vlastně není jasné, jestli je na konci kapitoly s názvem „*Jsou šimpanzi klíčem k pochopení prvních lidí?*“ stále přesvědčen, že by tomu tak mohlo být (s. 16-21).

Na práci bych obecně vyzdvihl snahu o neutralitu, nepředpojatost a maximální možnou objektivitu při „hledání pravdy“. Všem zmíněným autorům a autorkám z relevantních debat ohledně lidské agresivity je dán přiměřený prostor a jejich postoje jsou prezentovány plnohodnotně bez pokřivení a výběrovosti faktů. Na druhou stranu tento zápal pro poctivost vede k upozadění samotného autora bakalářské práce, který se sám příliš často nepouští do polemiky, nevymezuje se vůči zmiňovaným názorům a nepřikládá vlastní kritické komentáře. V tomto svém opatrném přístupu setrvává až do konce, kdy si i v *Závěru* práce velice úzkostlivě hlídá, aby nesdělil příliš ze svého vlastního názoru na věc. Konstatuje pouze, že v textu identifikoval rozdělení debaty na protichůdné názorové proudy, ale žádný z nich nepodpoří jako důvěryhodnější. Odvolá se na nutnost dalšího výzkumu a vše zaobalí do opatrného hávu „velké komplexity otázky“, do které „by se neměly projektovat vlastní názory či postoje“ (s. 41-43). Vlastní autorský vklad a aktivní účast na diskusi by samozřejmě text posunula ještě výš, ale to nic, co by bylo nezbytně nutné u tohoto typu práce a co by se od bakalářské práce vyžadovalo.

HODNOCENÍ FORMÁLNÍ STRÁNKY PRÁCE

Formální stránka práce prošla během tvorby svým vývojem a myslím, že po odstranění některých prohřešků z oblasti gramatiky či stylistiky je nyní ve své finální podobě zdařilá. I zde se autor dokázal vypracovat a svým nasazením a pílí při psaní práce problémy řešit a většinově úspěšně eliminovat.

HODNOCENÍ PRÁCE SE ZDROJI

Pokud jde o hodnocení zdrojů, tak si autor zaslouhuje uznání za skutečnost, že dominantně pracuje s anglickojazyčnou literaturou od renomovaných akademiků, kterou doplňuje o vybrané českojazyčné publikace. Seznam knih nebo článků, které se otázkami souvisejícími s tématem práce zabývají, je téměř nekonečný, a tak je osudem každého díla, že jich vždy bude hodně chybět. Každopádně v hodnoceném textu je velká část zásadních zdrojů obsažena. Jejich počet bez problémů umožňuje naplnit stanovený cíl „zmapovat diskusi“ a představit argumenty hlavních aktérů diskuse z různých názorových pólů. Pokud bych se měl pokusit o jednu kritickou připomínku, zmínil bych asi fakt, že ač názorům v ní obsažených autor věnuje ne úplně malý prostor (např. s. 36-40), tak přímo nezařazuje knihu Stevena Pinkera *The Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined?*. Místo toho pracuje pouze s jednou

českojazyčnou recenzí této publikace. I přes tuto drobnou výhradu musím nicméně v případě hodnocení množství a kvality zdrojů konstatovat, že se pohybujeme nad standardem bakalářských prací.

OTÁZKY K DISKUSI PŘI OBHAJOBĚ

- 1) Autor je ve své práci spíše úsporný, pokud jde o vlastní vyjádření k řešeným tématům a hlavní výzkumné otázce, protože bychom mohli využít ústní obhajobu právě k diskusi nad vybranými otázkami problematiky. Osobně navrhuji třeba tu otázku, které se přímo věnuje v kapitole na s. 16-21, tj. *Jsou šimpanzi klíčem k pochopení prvních lidí?*, ale na kterou nakonec neposkytuje jednoznačnou odpověď. Přiklání se k nějakému závěru?
- 2) V textu autor opakovaně pracuje s tvrzením, že šimpanzi mohou vést „války“, ale termín „válka“ nijak nespécifikuje ani nedefinuje. Chtěl bych jej požádat, aby se pro účely obhajoby nad termínem „válka“ zamyslel a uvědomil si, co vše je potřeba k tomu, abychom nějakou událost za válku mohly považovat. Zajímalo by mne bude-li i poté smysluplné používat termín válka pro potyčky šimpanzích tlup (či snad mravenčích kolonií)? Otázka samozřejmě souvisí i s tím, jak autor chápe vztah pojmů „agresivita“ a „válka“ a je-li přesvědčen o tom, že lidská „agresivita“ může být příčinou „násilí“ a „válek“.

VÝSLEDNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Bakalářská práce byla poctivě a se zájmem konzultována, autor se s nasazením vypořádal s množstvím doporučené četby převážně v anglickém jazyce, a konečně se i solidně zorientoval v akademické diskusi o zvoleném tématu. Sestavil text, v němž úspěšně zachycuje hlavní body konfrontace mezi existujícími názorovými tábory a připojil i další zajímavé informace z rozsáhlé četby. Přestože text má spíše eklektický charakter a nenabízí příliš vlastních autorových komentářů, glos nebo kritických a hodnotících soudů, domnívám se, že zcela bez problémů splňuje nároky kladené na bakalářské práce, ba v lecčems je převyšuje. Text představuje v podstatě po všech stránkách zdařilý projekt bakalářské práce, a já jsem proto zvědav na autorovo další směřování a studijní rozvoj.

Práci k obhajobě

Doporučuji

Navrhuji celkové hodnocení

A

V Hradci Králové 12. 6. 2022

PODPIS: